

DE STANDAARD

Vrijdag 21 Januari.

Abonnementsprijs per 3 maanden:
Voor Amsterdam f 2.50. — Buiten Amsterdam franco f 2.90.
Enkele Nummers 5 Cents aan het Bureel.

BUREEL: Warmoesstraat 106, Amsterdam.
Directeur-Uitgever J. H. KRUYT.

Advertentiën, van 1 tot 6 regels 90 Cents,
iedere regel daarenboven 15 Cents. Aanvragen of vermelding
van liefdegaven 10 Cents per regel.

Een hachlijke keuze.

II.

Een eerste struikelblok op onze weg is de afloop der jongste Kamerverkiezing te Leiden.

Te Leiden zat Donner; tegenover hem stelden de Roomschegezinden Smeele; bij herstemming viel Donner uit en kwam Smeele tegenover een Liberalist te staan; gevolg waarvan was, dat wij, om niet naar nijd, maar naar beginsel te handelen, ten slotte gedwongen werden den man, die Donner verdrong, met onze stemmen ter overwinning te leiden.

Deze gebeurtenis heeft in Juni j.l. vrij wat opspraak verwekt, en reeds in Juli vernamen we dan ook, dat het Centraal-Comité voornemens was, naar aanleiding van dit incident de *Deputaten-vergadering* te raadplegen.

En hiertoe bestaat ook o. i. alleszins aanleiding.

Niet alsof er, gelijk malcontenten rondbazuinden en tegenstanders van de daken predikten, men weet niet welk schandelijk stuk bestaan was. Want van iets ongeoorloofds of min plichtmatigs viel zoo min aan onze zijde als aan de zijde der Roomschegezinden ook maar het allerminst te ontwaren.

De Roomschegezinden, die nu feitelijk gebleken zijn, op meer kiezers te kunnen rekenen dan wij, waren tegenover de antirevolutionaire partij door geen enkelen band gebonden. Er bestond tusschen hen en ons noch contract noch afspraak noch stilzwijgende conditie. En zelfs al hadden ze met Donner ook Van Wassenaar van Catwijk laten vallen, dan nog zou dit ons geen den minsten grond opleveren van een hun te maken verwijt.

Het feit, dat de Roomschegezinden in het district Leiden, hoezeer de sterkeren in aantal, desniettemin tien en meer jaren lang steeds onze candidaten geliefden te steunen, moge ons al onder geen verplichting van dank te hunwaart brengen, henzelfen voor de toekomst binden kon het veelmin.

Er is op de houding der Roomschegezinden derhalve geen enkele steekhoudende critiek te leveren. Zelfs gingen zij in hunne welwillendheid nog zoover, van hun steun ook nu nog aan een tweeden candidaat onzerzijds aan te bieden, mits deze niet de heer Donner was. Hem te stemmen weigerden zij volstandiglijk, naar zij te kennen gaven en omdat Donner in den Leidschen Gemeenteraad de Indische school had helpen in stand houden, en omdat hij met het initiatief nam voor 's Burgemeesters tractementsverhooging.

Doch wat hier ook van zij of niet zij, de Roomschegezinden waren vrij man. Zij zelve, en niemand buiten hen, hadden de vraag te beslissen, welke candidatuur het best hun belangen diende; en tijdelijk althans heeft de uitkomst hun verwachting niet beschaamd.

En evenmin valt er gegronde aanmerking te maken op de houding der Leidsche Antirevolutionairen.

Zonder zweem van aarzeling hebben zij, toen Donner zijn candidatuur volhield, als een eenig man Donner naast Van Wassenaar gesteund, en historie zou vervalschen wie beweren dorst, dat er om Donner in het cijfer boven Smeele te brengen niet alles, alles in strikt letterlijken zin, zou zijn beproefd.

En op even besliste wijze lieten de Antirevolutionairen te Leiden zich bij de herstemming uitsluitend leiden door het stipste gevoel van plicht.

In hun hart was natuurlijk drang te over, om Smeele, die Donner verdrong, thans op zijn beurt in het zand te laten bijten. En veel heeft het aan hun eigenliefde, veel aan hun zelfgevoel gekost, om thans met eigen hand den palmtak voor den electorale overwinnaar te wuiven.

Waarij, het is niets dan wreede, hardvochtige miskenning en krenking geweest, toen men onze Leidsche vrienden achterna nog hard viel, om wat, juist tegen hun hart in, bij hen niets was dan zelfverloochenende trouw.

O, Ze hadden zoo gaarne anders, of ook niet gestemd.

Maar zoolang het Centraal-Comité het hooge spel niet aandorst, om hangende de herstemmingen, plotseling heel onze tactiek te wijzigen, strekt het aan Leiden tot eere, dat het plicht boven lust verkoos.

Ook na al wat sinds gegispt en berispt werd, kunnen we dus nog steeds niet anders oordeelen, of in Leiden is ten einde toe met beleid en met eere gestreden, en zoo Donners val als Smeele's verkiezing was in geen enkel opzicht vrucht van een onzedelijk spelen met ons heilige beginselen, maar uitsluitend van het niet te veranderen feit, dat er in Leiden's district voor onze partijbelangen iets te veel Roomsche kiezers zijn.

Een geheel andere vraag is het echter, of in deze teleurstellende uitkomst van de jongste Leidsche stembus voor de antirevolutionaire partij, als geheel genomen, niet een fingerwijzing ligt, dat men op verandering van tactiek bedacht behoort te zijn.

Immers werkt het te Leiden aangevangen proces regelmatig door, dan is te voorzien, dat zeer binnenkort van Roomsche zijde geheel dezelfde tactiek zal gevolgd worden in Goes, in Gouda, in Zwolle en in Utrecht, om nu van andere districten niet eens te spreken.

Na Delft en Leiden zouden deze vier districten dan reeds een zestal uitmaken, dat ons half ontviel.

Maar ook hierbij zou het niet blijven. Indien toch de invoering van het voorloopig Kiesreglement den toestand niet omzet, is er geen enkele reden te bevroeden, waarom men allengs ook de tweede plaats in zulk een district niet naar Rome over zou halen.

Zoolang het toch tactiek van de antirevolutionaire partij blijft (een tactiek waarvan we het bedenkelijke nooit verbleemd hebben) om bij keuze tusschen een Liberalist en een Roomschegezinde onvoorwaardelijk den laatste te steunen, verliezen wij in deze zes districten schier elke kans.

En bleef het hier nog maar bij.

Doch het kwaad sluipt verder.

Immers gaat Rome op die wijze door, dan kegelt het niet alleen stuk voor stuk een van onze candidaten om, maar dan oefent het, wat bijna nog erger is, een zijdelingschen invloed van gevaarlijke strekking op de zetels die het ons laat.

Rome, en we ontzeggen er haar het recht niet toe, maar het feit ligt er nu eenmaal toe, Rome maakt *onderscheid*.

Hoe conservatiever onzerzijds een candidaat getint is, hoe gretiger Rome hem haar steun biedt; terwijl omgekeerd onze aan alle Conservatieven gespeende mannen haar een doorn in het oog zijn.

Keuchenius zag men liefst uitgeworpen. Tegenover de Savornin Lohman trad in Goes een Roomsche candidaat in het krijt. En men weet hoe de Zoom tegen Lohman bijna gewoed heeft.

En overmits nu én onze Kiesverenigingen én onze Kamerleden dit zeer wel weten, en het zeer menschelek is, dat men, eenmaal uit *visschen* gaande, liefst *vangt*, brengt deze zijdelingsche Roomsche invloed te weeg, dat er de fiksheid bij onze leiders in het land uitgaat, en de eens met zooveel veerkracht uitgedreven conservatieve zuurdeesem toch weer overwicht krijgt in onze antirevolutionaire groep.

Zoo raakt men achteruit in het cijfer en in het wicht. De kokarde met de antirevolutionaire kleuren gaat wel niet van de képi af. Het blijft in hoofdzaak groen. Maar ongemerkt komt de pluim van den vederbosch altoos zoover

over de kokarde te hangen, dat niemand van die gewone tint meer hinder heeft.

Dat het hiertoe komen kon, zoo men niet toezag, hebben we steeds gevreesd, en we hebben er tegen gewaarschuwd.

Zoo dikwijls vooral het *Wag. Weekbl.* er op aandrong, om *franchement* met Rome arm in arm uit te gaan, hebben we tegen dezen zelfmoord van de antirevolutionaire partij geprotesteerd.

En al hielp dit protest ten minste zooveel, dat heel onze partij steeds volstandig geweigerd heeft, dien heilloozen raad te volgen, toch kan kwalijk ontkend, dat er voetje voor voetje afgeweken is naar een middenweg, waarvan we op zichzelf de trefelijkheid niet willen loochenen, maar die desniettemin ons toch bloot stelde aan zeer ernstig gevaar.

Tkans hield, als vrucht der Leidsche verkiezing, dit gevaar reeds op *denkbeeldig* te wezen.

Het nam reeds vaste vormen aan. Dat Groen van Prinsterer door de thans gevolgde tactiek verloochend zou wezen, is volstrekt onwaar.

Uit week aan week voortgezette gesprekken met den overleden staatsman weet schrijver dezes met volstrekte zekerheid, dat wie zoo oordeelde, Groen niet gekend heeft. Zijn schriften zijn bovendien in deze zaak voor een ieder tot een onwraakbaar getuigenis. En Elout van Soeterwoude leeft nog, om, ware zulks noodig, aan de bede om een corrigendum op zoo onware historiebeschrijving te voldoen.

Maar, en hiervoor doe men helder beide oogen open, 1869 toont onweersprekelijk, dat Groen van Prinsterer nooit één enkele tactiek geloofd heeft, of hij brak er mee en ging er vlak tegen in, zoodra ze de hem heilige beginselen niet meer diende, maar verried.

En zoo komen we dan aan de vraag toe, of Groen's energieke greep van 1869/71 ons ook thans iets te zeggen heeft.

Groen wist dat er lange uren zijn dat de klok geregeld afloopt, maar ook, dat er een oogenblik komt, waarop de klok weer dient opgewonden.

Wie dit opwinden van de klok nalaat, diens klok staat straks stil.

Buitenlandsch Overzicht.

Amsterdam, 20 Jan.

Men zou ditmaal over allerlei geruchten, ontrustende en geruststellende, allerlei beschouwingen kunnen geven. Er is namelijk aan tijdingen van allen aard geen gebrek.

Zoo vinden we thans opnieuw vermeld, dat de Duitse werklui aan de wapenfabriek te Enfield, in Engeland, van het consulaat te Londen 't verzoek hebben gekregen, zich bij eerste aanzegging binnen 24 uur naar Duitschland te begeven. Gelijke aanzegging moet allen Duitschen onderdanen in Engeland zijn gedaan.

Te Weenen zijn van wege het Oostenrijksche ministerie van oorlog de afdeeling en van het Roode Kruis aangezocht die maatregelen te nemen, welke het medetrekken met de troepen naar Galicië mogelijk zullen maken.

Ten derde verneemt men, dat de vertrouwelijke onderhandelingen tusschen Servie, Rumanië en Bulgarije, over een bondgenootschap, mislukt zijn door de houding van Rumanië.

En eindelijk wordt uit Warschau bericht, dat de gouverneur-generaal Gurko in het openbaar over het gunstig vooruitzicht heeft gesproken, in het thans aangevangen jaar de verdere oefening en verbetering van het Russische leger in vrede en rust te kunnen voltooien. Naar verzekerd wordt, werd deze verklaring afgelegd ter weerlegging van de bedenkelijke berichten der laatste dagen over militaire bewegingen in Russisch Polen.

Er is, men ziet het, aan stof tot overweging geen gebrek. De eerste vraag is echter hoeveel is van dit al waar? Nog pas weer blijkt, hoe een gerucht aangaande het in hechtenis nemen van Britsche officieren te Moskou, van spionneeren verdacht, ongegrond is. Een tweede vraag is de eigenlijke

beteekenis van het vermeldde. De derde en meest beslissende is: Hoe staat het met 't Bulgaarsche vraagstuk, dat alle andere thans beheerscht?

Gelijk men zag, heeft ook Italië denkelijk geen lust als bemiddelaar op te treden. Zoolw bevestigd als tegengesproken wordt het gerucht, dat de Sultan in de Bulgaarsche zaak de bemiddeling heeft ingeroepen van den paus, en deze zich daartoe bereid verklaard heeft. 't Is kwalijk aan te nemen. Wel hoort men, dat over een nieuwen candidaat voor den Bulgaarschen troon vertrouwelijke gedachtenwisselingen tusschen de 't naast bij de zaak betrokken mogendheden gaande zijn.

Te Londen beschouwt men de zending der Bulgaarsche afgevaardigden als geheel mislukt. Te Konstantinopel wordt een weigerend antwoord aan de regenten gereed gemaakt, wat betreft het voorstellen van een vorst. Oostenrijk is geheel terug getrokken, en Lord Salisbury moest hetzelfde doen, getuige Goschens vermeldde reden, zoodat den regenten niets overblijft, dan zich te verstaan met den Russischen Keizer. Wordt nu slechts een den Bulgaren aannemelijk candidaat gevonden, dan bestaat er hoop, dat het eindeloze vraagstuk ten slotte eens eindigt. Europa zou er rust door krijgen, en Rusland zal ook wel ingezien hebben dat men de zaken niet tot het uiterste drijven kan.

Bemoedigend is, dat de Oostenrijksche keizer in antwoord op den nieuwaarswens 1) des Russischen geantwoord heeft, dat als men zonder vooroordeel en vriendschappelijk te werk gaat, men de moeilijkheden zal overwinnen en de vrede bewaard blijven.

Het is zeker, dat de ontstemdheid, door den Duitschen keizer geuit over de verwerping van de legerwet door den Rijksdag, grooten invloed zal oefenen bij de komende verkiezingen.

Algemeen gelooft men, dat de vrijzinnige partij bij de verkiezingen de nederlaag zal lijden, vooral nu de de keizer zich beslist verklaard heeft. Het heeft een diepen indruk gemaakt, dat hij openlijk aan den president van het Heerenhuis heeft gezegd, hoe hij het weigeren der verhooging voor zeven jaar als een blijk van wantrouwen opvatte en dat hij, na een tachtigjarige dienstdienst, niet geloofde zulk een behandeling verdienen te hebben.

Gisteren heeft het Pruisische Heerenhuis zonder beraadslaging en met algemeene stemmen het reeds meervoudig adres aan den keizer aangenomen. Daarin wordt o. a. gezegd: De keizer is de grondlegger van 't Pruisische leger in zijn tegenwoordige inrichting. Het Heerenhuis is evenals het geheele land diep er door getroffen, dat den keizer, na een reeds zoo langdurige, roemrijke regeering, het verdriet wordt aangedaan, dat het teestaan der noodige middelen voor de weerbaarheid van het leger afhankelijk wordt gesteld van een onaannemelijke beperking. Het Pruisische volk zal geen offerding te groot achten om het leger op den duur in voldoende sterkte te houden.

Dit blijkt duidelijk, dat de verkiezingsstrijd ernstig en hevig zijn zal.

Voor zoover de uitslag der verkiezingen in Griekenland bekend is, heeft de minister Trikoepis de meerderheid verkregen.

De *Cholera* heerscht thans sterk in Argentina (Zuid-Amerika). De regeering heeft alle landverhuizers geraden hun komst uit te stellen, wijl heel het land is besmet. En dat in het heetste jaargetij!

Een boef. Een te Lyon verschijnend dagblad meldt de inhechtenisneming van een onverbetterlijk lijken boef, wiens naam op al de griffies van Frankrijk geboekt staat. Hij heet Forissier. De veroordeelingen door hem ondergaan zijn ontelbaar; maar het eigenaardigst is het aantal zijner ontvluchtingen, waarbij men weten moet, dat Forissier mank is. Nu eens brak hij door een zoldering, dan weer verborg hij zich in zijn stroozak, en terwijl hij buiten gezocht werd, verliet hij de gevangenis door de groote deur; een andermaal ontspande hij op het oogenblik, dat hij in den celwagen zou stappen. Zijn verhooren kenmerken zich ook steeds door buitengewone gevallen. Eens wende hij zich op den grond, beet op zijn vuisten en stelde zich zoo aan, dat hij als krakzinnig in een gesticht werd opgesloten, waaruit hij ontvluchtte. Onlangs werd hij voor de 77ste maal, van diefstal beschuldigd, in hechtenis genomen. Deze boef is pas 43 jaren oud.

Welk een treurig bestaan!

Maar één schrede tusschen mij en den dood. Te Parijs zou dezer dagen een in de groote

wereld bekend jongmensch, Hayem genaamd, in het huwelijk treden. Ten huize der bruid wachtte men hem echter te vergeefs, en iemand die gezonden werd om te zien, waar hij bleef, vond hem ten prooi aan de grootste benauwdheid, welke hem plotseling, terwijl hij zich kleedde, overvallen had. Eenige uren later was hij een lijk. Tal van kennissen en vrienden ontvingen te gelijker tijd de kennisgeving van het huwelijk en van den dood!

Een ijsjacht. Te Londen was, na deugdelijk onderzoek door de politie, verboden, op de Serpentine (een gegraven water in het HydePark) schaatsen te rijden, daar het ijs, ofschoon sterk genoeg om een niet groot aantal personen, niet sterk genoeg was om er duizenden te dragen. Maandag-ochtend kwamen er schaatsenrijders, maar zij werden geweerd. Langzamerhand waren de oevers van het water bezet met schaatsenrijders in hope, die eerst moorden en daarna in weerwil van het verbod begonnen te rijden. Weldra was er een menigte personen op het ijs. Maar de politie nam een krachtigen maatregel. Een dik touw werd over de Serpentine gespannen, dat aan beide zijden door een aantal politie dienaars vastgehouden werd. Met dat touw bewogen zij zich nu maar steeds heen en weder, telkens de schaatsenrijders daarmede voortdrijvende, zoodat het aantal, dat zeer groot geweest was, aanmerkelijk begon te dunnen. Er bleven er echter nog vele over, die op hunne vlugheid vertrouwden. Nu werden echter nog krasser maatregelen genomen. De agenten begonnen met touwen bij wijze van lasso's de rijders te strikken, hen te doen vallen en naar wal te trekken, waar de aldus gevangenen terstond naar het politiebureau werden gebracht. Duizenden toeschouwers zagen met vermaak deze zonderlinge jacht aan: nu en dan werden onder het volk kreten tegen de politie vernomen; enkele pogingen werden aangewend om de gevangenen te bevrijden, maar over het algemeen hield de volkmassa zich vrij rustig, en de dienaars bleven ten slotte everwinnaars.

Binnenland.

AMSTERDAM, 20 Januari.

Ook dit jaar wordt de Staatsbegroting in de Eerste Kamer behandeld in de maand Januari. Wat vroeger uitzondering was is thans regel geworden. Ditmaal zouden de algemeene beschouwingen zeer kort hebben kunnen zijn, omdat men algemeen de verschillende hoofdstukken als kredietwetten wenschte beschouwd te zien. Tegen de verwachting namen zij een breede vlucht.

De Nestor van ons Parlement, de heer Elout van Soeterwoude, leidde het debat in om een blik te slaan op de sociale en politieke omstandigheden en de gedragslijn na te gaan, die Regeering en Vertegenwoordiging daarbij hebben in te nemen. Spr. begon met te wijzen op de zorgvolle teekenen op het einde der 19de eeuw, hoe de groote mogendheden zich steeds krachtiger wapenen en de vrede slechts schijnt af te hangen van het leven of den dood van keizer Wilhelm. De tijden zijn voorbij, dat kleine mogendheden eenig gewicht in de schaal kunnen leggen. Zij kunnen enkel inwendig rechtvaardigheid betrachten en de vrijheid des volks verzekeren. Nederlandsche invloed, in de 17e eeuw zoo groot, is thans zeer gering, en zelfs in koloniale vraagstukken, waarin het recht had gehoord te worden, wordt zijne mening niet gevraagd. Voor hen die aan 't geloof hechten, zijn de tijden denker. Evenals aan 't eind der vorige eeuw, tiert het ongelof welig. Menschenlevens worden niet meer ontzien en het socialisme begint hoe langer hoe meer de gemoederen mee te slepen.

Zelfs Gladstone werd er toe overgehaald in de lersche quaestie. En toch, godsdienst-zin, spaarzaamheid en eerlijkheid, zijn nog altoos de factoren, die aan ieder, die wil, een eerlijk stuk brood kunnen helpen verkregen. Zonder godsdienst is geen Staat denkbaar.

Heeft Nederland steeds door eendracht geschitterd, — dit is niet genoeg: daaraan moet zich vastknoopen vastheid van regeering. Wij moeten een goede vertegenwoordiging hebben in het buitenland, ons leger moet een nationale verdediging zijn, door de schutterijen beter te regelen en meer werkzaam te doen zijn. Onze financiën moeten in evenwicht blijven, de Staat moet zich onthouden van alles op eigen schouderen te laden en meer aan 't particulier initiatief overlaten, ook in zake het onderwijs, waarvan de financiële regeling zeer bedroevend is.

Voor de zedelijkheid des volks moet veel worden gedaan. De Regeering schame zich niet te behooren tot eene Christenatie. Zij bevordert het Christendom in de koloniën. Zij bestrijde het opiumverbruik en late zich niet verlokken door het bloedgeld der opbrengst. In één woord, Nederland doe alles wat mogelijk is, om door zedelijkheid en gerechtigheid zoo niet de

hoogste plaats in de rij der volkeren in te nemen, dan toch een plaats te bekleden waarop het ten voorbeeld kan strekken aan andere naties.

De Minister van Binnenlandsche Zaken, den spreker hulde brengende voor zijne belangrijke beschouwingen, beriep zich op het onlangs verschenen werkje van den Engelschen staatsman Gladstone, waarin een overzicht heeft geleerd van den vooruitgang, waarin Engeland zich in de laatste 60 jaren mag verheugen, en er op wijst hoe sedert vele vrijheden zijn verworven, de zeden verzacht en de rechten gewaarborgd. Ook in ons land was die vooruitgang te bespeuren en op dien weg trachten Regering en Vertegenwoordiging voort te gaan. Dat Nederland ooit zulk een groote rol weer als vroeger in de wereldstaatkunde zou vervullen, betwijfelde de Minister, maar of dat tijdperk zou gunstig is geweest voor de welvaart van land en volk, was ook aan twijfel onderhevig. Als koloniale mogendheid worden wij wel degelijk gehoord door andere staten, ook nu b.v. ten aanzien van de Mekkanagers. Dat de gifplant van het socialisme wortel schiet, is zeer te betreuren, doch dit enkel aan 't onderwijs toe te schrijven, ging te ver.

Wat onze verdediging betreft, betreurde ook de Minister, dat de vertegenwoordiging niet goed had kunnen vinden de schutterijen bruikbaar te maken; maar toch konden ook volgens de bestaande schutterijwet de schutterijen nog veel bijdragen tot verhooging van 's lands weerbaarheid.

De opiumquasie zou de Minister gaarne à fond zien behandeld, maar het ging niet aan dit te doen door eenvoudige de schadelijkheid van het gebruik te constateren. De opiumregie, zooals zij in Indië bestaat, achtte de Min. in beginsel niet af te keuren.

De Min. van Financiën voerde hieraan nog eenige woorden toe, ten betooge dat de toestand der financiën in vergelijking met 1883 veel gunstiger is, daar nu de gewone ontvangsten met 6 miljoen de gewone uitgaven overschrijden.

Het debat zou hierna geëindigd zijn, indien de heer Franssen van de Putte niet gemeend had de beschouwing over de wenschelijkheid van toenadering der Regering in zake art. 194 der Grondwet te moeten leveren. Hij gaf als zijn overtuiging te kennen dat, indien geen wijziging van art. 194 tot stand komt, de Grondwetsherziening bij tweede lezing moet mislukken. Vier jaar lang nu wachten alle groote vraagstukken hunne oplossing en wij zijn nog niets verder, ten gevolge van het gebeurde in Juni j.l. De Regering wil alles doen om tot de herziening te geraken. Maar dan is toenadering op 't stuk van kiesrecht niet voldoende, dan moet zij zelf ook weer komen met een voorstel tot wijziging van art. 194. Het voorstel-Schaeppman kan schipbreuk lijden en dan is er geen Regeringsvoorstel meer. Sedert 1866 is hij overtuigd geworden, dat er duizenden in den lande zijn, die de openbare school niet wenschen. Het drijven der uiterste zijden tot neutraliteit heeft juist onze openbare nationale school doen ontfaan in een *école laïque*. Een en ander deed hem aandringen bij de Regering om zelf art. 194 alsnog te wijzigen. Tegen dit betoog verzette zich de heer Van Naamen. Hij achtte dien aandrang onbillig, dien eisch aan de Regering onmogelijk en zag niet in, dat de Grondwetsherziening moest mislukken al werd art. 194 niet gewijzigd.

Daarentegen was de heer De Bruijn zeer voor 't denkbeeld van den heer Van der Putte. Hij voor zich was tevreden met de wet van 1857 geweest, indien deze maar goed geïnterpreteerd ware geworden. Overigens verdedigde hij de houding der rechterzijde in de Tweede Kamer bij het onderwijzedebat.

Ook de heer Pijnappel sloot zich geheel bij den heer Van de Putte aan, doch niet enkel uit politieke berekening, maar omdat hij overtuigd is, dat, wil de Grondwet een nationale kracht zijn, daarin geen artikel mag voorkomen, dat een groot deel der natie dagelijks aanstoot geeft, en dat het als een onrecht beschouwt. Art. 194, zooals het bestaat, is het gevolg geweest alleen van wantrouwen tegen de vrijheid van onderwijs. Men durfde die vrijheid in 1848 niet toestaan, zonder den waarborg te hebben van Staatsonderwijs. Maar thans is die waarborg niet meer noodig. Wij hebben geleerd de vrijheid van onderwijs lief te hebben en staande te houden. De Staat behoeft niet meer zich voorop te stellen. De tijd is gekomen voor den Staat, om zijn taak in zake onderwijs te bepalen. Daardoor zal de eensgezindheid niet benadeeld en het onderwijs niet slechter worden. Het openbaar onderwijs heeft groote gebreken. Het moet neutraal zijn, maar mist daardoor het vormend element. Absolute neutraliteit is bovendien onmogelijk; steeds zal het onderwijs de kleur dragen van den onderwijzer. Bovendien heeft de openbare school het nadeel, dat zij in stand gehouden wordt, ook al blijkt dat zij niet deugt, omdat zij van het Staatsgezag uitgaat. Ook de eenvormigheid van het openbaar onderwijs is een nadeel. De Staat moet zorgen dat er onderwijs gegeven wordt, en dat het niet achteruit gaat. Een bepaling dat overal openbaar onderwijs moet gegeven worden is onnoodig. Spreker had vertrouwen in het bijzondere onderwijs.

Deze rede werd ten deele bevestigd door den heer Wertheim. Hij was het er mee eens, dat de Regering moet trachten tot wijziging van art. 194 der Grondwetsherziening te doen slagen; daardoor zal zij haar kracht kunnen toonen. Maar het openbaar onderwijs als bijnaak te beschouwen acht hij ongewenscht. Het openbaar onderwijs laat het godsdienstonderwijs vrij; door aan het bijzonder onderwijs den voorrang te geven wekt men juist verdeel-

heid op. De openbare school heeft wel degelijk eensgezindheid aangebracht, zij is de roem van ons land. Zij is niet ongodsdienstig.

De heer Pijnappel merkt daartegen nog op, dat hij het verlangen van den heer Wertheim tot wijziging van art. 194 niet kan rijmen met diens verheerlijking van het bestaande. Ook ontkende hij, dat in de openbare scholen meer dan vroeger kinderen van alle gezindten samengaan.

De Minister van Binnenlandsche Zaken herinnerde, dat juist van de zijde dezer Kamer, van wie nu aandrang uitgaat tot wijziging van art. 194, vroeger bij een adres van antwoord een votum is uitgegaan, om de beginselen der schoolwetgeving onaangetast te laten. De Regering heeft een poging tot wijziging gedaan, die mislukt is. Zich thans over de zaak uit te laten, ware in strijd met haar plicht en met constitutionele eischen, daar de voorstellen in de Tweede Kamer nog behandeld moeten worden. Wat gedaan kan worden op den weg der verzoening, zonder opoffering van beginselen, die met de hoogste Staatsbelangen in verband staan, zal geschieden. Hierna werd het algemeen debat gesloten.

Hoofdstukken II (Hooge Collegiën) en III (Buitenlandsche Zaken) zijn eenparig aangenomen. Het laatstgenoemde na eenige discussie.

De heer Tak van Poortvliet beval verbetering van den toestand van den onverdeelde Rijn voor het Nederlandsch tolkantoor te Lobith aan. De Minister verzekerde dat overleg met Duitschland plaats heeft. Dezelfde afgevaardigde drong er op aan om protest in te leveren bij België dat het in strijd met een tractaat met ons, de stoomschepen van de Noordduitsche Lloyd" heeft vrijgesteld van loodsgelden op de Schelde. De Minister erkende de juistheid van de opmerking, die reeds aan België was gemaakt. De heer Muller wenschte dat onze regering bij de Portugeesche aandrang op terugbrenging van het tarief van rechten, op de Oostkust van Afrika, tot 3 pCt.

De Minister geloofde niet dat de Portugeesche Regering spoedig daartoe zou overgaan. De heer De Vos van Steenwijk bracht hulde aan den Minister voor zijne pogingen, om den meishandel te keeren en zag in de met België gewisselde verklaring een eerste proef. De Minister erkende dit.

Eindelijk drong de heer Van Naamen aan op vervulling van den post van consul-generaal in de Zuid-Afrikaansche republiek. De Minister verzekerde dat zijn aandacht op de zaak gevestigd is, maar dat het moeilijk is een geschikt persoon te vinden. Heden verdere hoofdstukken.

Uit ons Kamerverslag van heden zal den lezer blijken welke merkwaardige woorden over art. 194 in de Eerste Kamer zijn gesproken. (Geeft wonder dat deze uitspraken in de pers worden bewonderd.)

Les idées marchent! roept het D. v. N. uit, de Eerste Kamer, in 1848 bestemd tot 't bolwerk van de Kroon', heeft er ten allen tijde prijs op gesteld, als bolwerk ook en vooral der openbare school te gelden. 'Telken jare gevoelde zij de behoefte, van hare liede voor die instelling te doen blijken.

Wie zou een jaar geleden hebben durven voorspellen, dat diezelfde Eerste Kamer, die tot dusverre alleen door handhaving van art. 194 der Grondwet en van de liberale onderwijspolitiek der laatste jaren het openbaar onderwijs meende te kunnen dienen, heden bij monde van drie harer beste woordvoerders, van beter en juist begrip der nationale, ook der onderwijsbelangen, zou getuigen! Toch is dit het geval.

Het Vaderland spreekt zich dus uit:

De betekenis der Kamerzitting van heden lag in het debat, door den heer Van de Putte uitgelokt over art. 194 der Grondwet. Voor de eerste maal zijn binnen de muren dezer Kamer woorden van verzoening op onderwijsgebied gesproken, die aantoonen, dat ook hier de overtuiging wakker wordt, dat het zwaren bij het onveranderd behoud met een juist begrip van de eischen des tijds en met een haken naar de herziening der Grondwet zich niet rijmen.

De N. R. Ct., die waarschuwt tegen het maken van verkeerde gevolgtrekkingen uit het gesprokene, laat zich dus hooren:

De heer Van de Putte, die vroeger de schoolwet-agitatie bloot als een politieke beweging beschouwde, schijnt thans werkelijk de meening te zijn toegedaan, dat wijziging van art. 194 der Grondwet is geworden een volkswens, door duizenden en duizenden in den lande gekoesterd. Die verklaring is ongetwijfeld van groote betekenis, en wij hadden niet anders verwacht dan dat de premier zou uitroepen: hoe zijn toch de tijden veranderd! Zoo wordt gesproken in dezelfde Kamer, die de regering twaalf jaren geleden tot gemeot voorde, dat de beginselen der Grondwet „onaangeroerd" en „onaangetast" moesten blijven!

Het Dagblad laat zich als volgt uit:

En de Eerste Kamer is om, zeiden we. Niet naar den bloeitijd van het verleden, althans den blik gericht, zoo sprak de heer Heemskerk zacht vormend tot den grijzen Elout. Wat baten ons weeklachten over hetgeen vervolgen is? Wenden wij liever den blik hoopvol op de toekomst.

En de Eerste Kamer, ditmaal uit de haar aangewezen politieke rol tredende, gaf aan dien raad gehoor. De repressieve kracht, die zij vaak — niet betoont, verwisselde zij voor de preventieve kracht, die zij ditmaal wenscht uit te oefenen op de jongere zuster, wier straks aanvangende Grondwetsarbeid zij wil vergemakkelijken door het pad te effenen, waarop men tot dusver meende de verstoofd-liberale Eerste Kamer aan te treffen. Zij, tot dusver de klip geacht in de parlementaire wateren waar het onderwijsvraagstuk, zelfs den koonste onder de schepelingen zeemanschap en moed ontneemende, zij is heden geworden een baken in zee, de lichttoeren, waarop het Grondwets-vaartuig koers kan zetten.

Het verleden schijnt afgesloten, een nieuwe toekomst opent zich.

De gisteren te Dresden bijeengekomen internationale conferentie tot vaststelling van den zomerdienst voor 1887 op de spoorwegen werd, volgens het D., bijgewoond door

80 gedelegeerden voor 72 spoorwegbesturen en 2 stoomvaartmaatschappijen, en gepreseed door den voorzitter van de Saksische Staatsspoorwegen. Besloten werd dat de zomerdienst algemeen den 1sten Juni zal ingaan.

De commissie van enquête uit de Tweede Kamer der Staten-Generaal maakt bekend, dat de processen-verbaal der verhooren, door haar van 4 tot en met 15 Januari 1887 afgenomen, thans gedrukt zijn.

Voor colleges, ambtenaren, vereenigingen en particulieren, die bouwstoffen tot dit deel der enquête hebben geleverd, zijn die processen-verbaal kosteloos verkrijgbaar, mits daartoe door hen vóór 1 Febr. a.s. aanvraag gedaan wordt.

Die aanvraag moet geschieden, onder het adres: »Tweede Kamer der Staten-Generaal, commissie van enquête, »S-Gravenhage" en eene nauwkeurige opgave bevatten van het adres, waaraan men het verlangde exemplaar wenscht te hebben gezonden.

Naar aanleiding van het gisteren door ons medegedeelde artikel van het *Ibl.* over het Kierrecht, schrijft de *Amsterdamer* onder het opschrift: »Woordenspel" het volgende:

Alweder een stapje voorwaarts. Algemeen stemrecht; vraag het den liberalen, en zij antwoorden: dat nooit!

Heemskerk word zelfs opgedragen een artikel uit te denken, dat algemeen stemrecht zou uitsluiten, maar toch gelegenheid zou geven de kiesbevoegdheid gelijkjen tred te doen houden met de volksontwikkeling.

Onze premier, nooit verlegen, kwam met de volgende formule: de Grondwet zou eischen „kenteekenen van geschiktheid en maatschappijelijken welstand."

Maar dat is de census, riep men luid. Neen, naar den maatschappijelijken welstand informeer men niet, het zal voldoende zijn, als de grondwet „kenteekenen van geschiktheid" tot toekenning van kiesrecht vordert.

Het is daarom noodig, dat Heemskerk de kenteekenen van maatschappijelijken welstand laat vallen.

Nu, Heemskerk zal wel gehoorzamen, zijn braafheid, in dezen zin, staat boven alle verdenking verheven. Maar als hij zich naar den nieuwsten eisch schikt, op welke wijs zal dan de Grondwet algemeen stemrecht buiten sluiten?

Het *Handelsblad* geeft hierop antwoord: „Ook wanneer de Grondwet niet anders doet dan aan de kieswet het stellen van *verschillen van geschiktheid* opdragen, wordt daarmee duidelijk het beginsel van het algemeen stemrecht verworpen, maar toevens niet verhandeld, dat men allengs krachtens die bepaling tot een schier onberispelijk kiesrecht nadert. Deze lezing zal vermoedelijk de meerderheid op zich vereenigen."

De Grondwet zal dus „het algemeen stemrecht" onmogelijk maken, maar tot „een schier onberispelijk stemrecht" den toegang geven.

In dit woordenspel ligt nu de principiele wijsheid der liberalen!

Geen algemeen, maar een schier onberispelijk stemrecht; alsof er ergens ter wereld een algemeen stemrecht bestond, dat verder ging „dan een schier onberispelijk stemrecht!"

Is zulk een redeneering voor volwassen menschen nu niet al te kinderachtig?

Uit Rio de Janeiro wordt aan het D. v. N. geschreven:

Het bevestigde Z. M. den Keizer van Brazilië heden (19 Dec. 1886) het etat-major van het Nederlandsche oorlogsschip *Het Zilveren Kruis* audiëntie te verleenen. Zijne Majesteit, een achtenswaardig griffiaard van ongeveer 65 jaren, vergezeld van een kamerheer van dienst, trad in admirabel uniform de audiëntiezaal binnen. Daar hij geene Nederlandse orde droeg, veronderstellen wij, dat hij niet in het bezit daarvan is. Z. M. onderhield zich langen tijd met den commandant en informeerde met belangstelling naar den toestand van de vloot in het algemeen en van de *Zilveren Kruis* in het bijzonder. Ook vroeg hij met belangstelling naar de droogmaking der Zuiderzee en sprak met geestdrift over het Noordzeekanaal; ten slotte bracht hij in herinnering de belangstelling, waarmede hij tijdens zijn bezoek aan ons land de modelkamer van het departement van marine had bezocht en hoezeer de daar uitgestelde voorwerpen van de Barandshut zijne belangstelling hadden gaande gemaakt. Daarna richtte de Keizer eenige woorden tot den oudst aanwezenden officier van gezondheid, informeerde met belangstelling naar de gezondheid der bemanning, en trachtte te weten te komen of deze geneesheer ook ondervinding had op het gebied van tropische ziekten. Toen daarbij Java genoemd werd, zeide Z. M. zich te herinneren hoe een Indisch hoofd-officier hem uitvoerige inlichtingen had verstrekt over de wijze, waarop de inlanders tot de cultuur van stapel-producten worden geoep. Wij dachten, dat daarbij ook het bezoek van den heer Van Dolden zou worden tot sprake gebracht, doch dit bleek niet het geval te zijn. Den officier van gezondheid gaf den Koning nog den raad, vooral toe te zien, dat zijne matrozen zich niet aan onrijp oeff te buiten gingen, en ten slotte wenschte hij den commandant en officieren een voorspoedige reis. De heer Palm, consul-generaal der Nederlanden, die den etat major aan Z. M. voorstelde, ontving een handdruk en is blijkbaar aan dit hof zeer gezien. Het bezoek in het algemeen maakte op al de aanwezigen een uiterst aangename indruk.

Tiel, 19 Jan. De Kamer van koophandel en fabrieken heeft op een adres van de Kamer te Zaandam, dat bij het benoemen van curatoren in faillissementen de rechtbanken zooveel mogelijk een curator uit de crediteuren zullen benoemen, geantwoord, dat de Kamer zich met het adres niet kan vereenigen, als zijnde van te algemeene strekking, en de voorgestelde maatregel alleen in groote faillissementen is goed te keuren. Tot voorzitter en secretaris werden benoemd, in plaats van de heeren L. van Andel en M. P. Rink, die niet meer wenschen herkozen te worden, de heeren G. W. Caron en Mr. C. van Lookeren Campagne.

Vianen, 19 Jan. De uitslag der verkiezing voor een lid van den gemeenteraad is, dat er eene herstemming moet plaats hebben tusschen de heeren Mr. P. R. Bentz van den Berg, die 68 en W. Goes, die 74 stemmen bekam.

Zevenbergen, 19 Jan. Zoowel het gemeentebestuur als de kerkbesturen der N. H. en der R. K. gemeente alhier hebben

zich tot den Minister van financiën gewend om onderhandschen verkoop van domein-grond, beheerd hebbende tot de dotatie van wijlen Z. K. H. Prins Frederik der Nederlanden, en in de onmiddellijke nabijheid van de bebouwde kom dezer gemeente gelegen; het gemeentebestuur wenscht dit terrein tot een straat of park aan te leggen, terwijl de kerkbesturen een gedeelte daarvan wenschen te bezigen tot het bouwen van liefdadigheidsinstellingen.

Nieuwer-Amstel, 19 Jan. Naar wij vernemen bestaat, nu de concessie voor de stoomtram naar Amstelveen niet is verlengd, bij den raad van Nieuwer-Amstel het plan, ter voorziening in de erkende behoefte eener betere gemeenschap met Amstelveen, een trekvaart aan te leggen. Naar men ons bericht, moeten de tegenstemmers in den gemeenteraad als een bewijs, dat zij geen vrees koesteren voor hunne paarden, dezen reeds hebben aangeboden voor de ontgraving en voor jagers.

GEMENGDE NIEUWS.

Zooals de concessie van de Amst. Omnibusmaatschappij voorschrijft, is de Gemeenteraad alhier gehouden om, alvorens aan andere ondernemers concessie te verleenen voor den aanleg van nieuwe tramlijnen langs openbare wegen, of zelf van dit recht gebruik te maken, aan genoemde Maatschappij dien aanleg en de exploitatie aan te bieden.

Aludis is geschied ten aanzien van lijnen behoorende tot het plan-Sanders c. s., op welk aanbod thans door de directie is medegedeeld:

1. dat het aanbod, bij dat schrijven gedaan, een werk of onderneming betreft, welke, zooals dit is omschreven, buiten de concessie valt, welke de gemeente en de A. O. M. verbindt;

2. dat ware het anders, zij zich moeilijk zou kunnen verklaren over een zoo weinig bepaald en omschreven plan als het hierboven vermeld schrijven inhoudt; en

3. dat zij steeds bereid blijft, in ernstige overweging te nemen het maken en exploiteeren van nieuwe tramlijnen met al wat daarbij volgens hare concessie behoort, en blijft handhaven het recht van voorkeur, haar bij gemelde concessie in art. 1 verleend.

Door den heer G. Moutwerf te Gorinchem zijn een aantal fraaie „Houtingen" aan het Aquarium van *Natura Artis Magistra* ten geschenke aangeboden. De „houting" of „adelvich" behoort tot de zalmachtige vissen en bewoont de Noord- en Oostzee, doch stijgt in den rijtijd, die van Augustus tot Januari of misschien ook later plaats heeft, in de rivieren, waar hij echter van alle zalmachtige vissen wel de kortste reizen maakt. Bij ons te lande wordt hij gedurende dien tijd aangetroffen in de Beneden-Maas en de Morwede, in de Waal en in den Rijn, als ook in den Dollard, in de Zuiderzee en in den IJssel, — en wordt dan in groote hoeveelheden gevangen. Hij bereikt een lengte van 40—50 cm.

Uit Kampen meldt men ons dd. 19 Jan.: Het ijs in de rivier den IJssel zit, zoover het oog reikt, zoowel boven als beneden de brug, onveranderd vast, zoodaende in de riviermonden, waar de passage op verschillende plaatsen te voet geschild. Over bijna de helft der rivierbreedte bevindt zich een groot wak, tot aan het Ganzepied, waar de overtocht met pont plaats heeft door eenesleuf. Wind ZW. Aanhoudende dool.

Naar aanleiding van een bericht, in ons nummer van 28 dezer voorkomende, betreffende de verduistering van een etal assignation, verzoekt men ons, tot recht begrip van de toedracht dezer zaak het volgende op te nemen, waaraan we gereedelijk voldoen.

Een schipper, varende van Leiden op Den Haag, heeft de papieren in handen gehad, deze aan zijn ondergeschikten ter incassering gegeven en van hon het bedrag ontvangen. Dit geld nu heeft hij ten eigen bate aangewend. Later heeft hij het echter uitgekocht aan den eigenaar der assignation. Het Amsterdamsche Pakschuitenvoor op Leiden heeft dus met de verduistering niets te maken.

De uitslag van de hardrijders te Slikkerveer voor liefhebbers op gisteren was aldus: 1e prijs (gouden medaille) behaald door Charles Tebbit van St. Ives, in 3 m. 57 sec.; 2e prijs (zilveren medaille) door Van Vollenhoven te Kralingen, in 3 m. 57½ sec.; 3e prijs (bronzene medaille) door K. Pander, te Haarlem, in 4 m. 18½ sec.; 4e prijs (diploma), door H. van Blommestein te Apeldoorn, in 4 m. 19 sec.

De wedstrijd voor hardrijders van beroep is, bij geschikt weder, op aanstaanden Vrijdag bepaald.

Rechtszaken.

Heden werden in een zitting der Arrondissements-Rechtbank te Amsterdam door den subst.-officier van justitie, Mr. H. P. Baron De Kock, zijne conclusien in de bekende *Amsterdamsche kerkelijke quassie* voorgedragen.

Na uitvoerig uiteenzet te hebben, dat door het ontbreken van naam en voornamen van den eischer in de dagvaarding, de gedaagde in zijne verdediging benadeeld wordt, daar deze met zekerheid moet weten door wien hij in recht wordt betrokken en dat vooral in dit proces de vraag, wie eischer is, van overwegend belang is, behandelde Mr. De Kock de vraag, of te Amsterdam, toen 76 van de 148 kerkeraadsliden waren geschorst, de toestand aanwezig was, waarbij het Classicaal Bestuur moest optreden, om te „doen wat des Kerkeraads" is, welke vraag ontkennend beantwoord werd.

De conclusie strekte om de dagvaarding nietig en den eischer niet uitvankelijk te verklaren in zijne vordering met veroordeeling in de kosten.

De uitspraak is bepaald op 17 Februari.

Uit 's-Hage wordt ons gemeld, dat tegen F. Donola Nieuwenhuis proces-verbaal is opgemaakt, omdat hij verdacht wordt art. 131 van het Wetboek van Strafrecht te hebben overtreden, door Zondagavond aldaar, toen hem door de socialisten voor zijne woning een serenade werd gebracht, hun te hebben aangezoekt in *oplicht* te gaan naar de govangenis en daar een serenade te brengen aan den gevangenen vriend Croll. Optochten nu mogen zonder vergunning niet gehouden worden.

Donola Nieuwenhuis is hedenochtend per Rijnspoor van 6.15 naar Utrecht door twee rijkswachters overgebracht.

Zeer weinige personen waren aan het station.

De Staats-Courant.

De heer E. Albrocht, benoemd tot vice-consul der Nederlanden te Aracaju, is als zodanig door de Braziliaansche regering erkend.

Blijkens bericht van den consul-generaal der Nederlanden te Rio de Janeiro, heeft de Braziliaansche Regering de havens der republiek Uruguay met cholera besmet verklaard en verder bepaald, dat: 1o. de passagiers der van Uruguay of van de Argentijnische republiek komende vaartuigen, eene strenge quarantaine van 15 dagen zullen moeten ondergaan; 2o. de ontmetting der door bedoelde vaartuigen aangebrachte lading, zoolang zal duren als de sanitaire overheid noodig zal achten; 3o. indien aan boord der in Brazilië komende schepen gevallen van cholera zijn voorgekomen of nog aanwezig zijn, ten aanzien der vaartuigen zoodanige maatregelen zullen worden genomen als voor de openbare gezondheid noodig zullen worden geoordeeld.

Volgens mededeeling van den consul-generaal der Nederlanden te Lissabon, heeft de Portugeesche Regering de havens der republiek Chili met cholera besmet verklaard.

Verder heeft gemelde Regering de havens van de republiek Uruguay van bedoelde ziekte verdacht verklaard, met uitzondering evenwel van Montevideo, welke haven als met cholera besmet wordt beschouwd.

Kerk en School enz.

Zooals we reeds mededeelden heeft de Kerkeraad van Klundert met den predikant, Ds. v. Vool, aan 't hoofd, het synodale juk afgeworpen en de kerkorden van 1618 en '19 aangenomen, nadat het Class. Best. van Breda over genoemde pred. en 6 kerkeraadsliden een schorsingsbuit had uitgevaardigd. De redenen, waarom dit bestuur meende te moeten schorsen, zijn, naar men ons meldt, deze: 1o. omdat 'men afgevaardigden gezonden had naar het Kerk. Congres te Amsterdam, waar men biddende bijeen was om de belangen der kerk te bespreken; 2. wijl Ds. v. Vool in de „lokale" was opgetreden om trouw zijn broederen had bijgestaan; 3. omdat hij voorts, volgens het Classicaal bestuurt, van den kansel te Standaardbuiten verklaard had, oerlang met de Synodale organisatie te zullen breken (Ds. v. Vool heeft echter openlijk betuigd, dat deze bewering een leugen was; en ten slotte, omdat men eenparig geweigerd heeft het Classicaal Bestuur volledig antwoord te geven op de vraag, of men het Geref. Kerk. Congres al dan niet bezocht had, daar men meende, dat met het doen van deze vraag het Cl. Best. zijn bevoegdheid te buiten ging.

Al deze snoodheden te zamen genomen, waren — dus schrijft men ons — oorzaak, dat een schorsingsbuit werd uitgevaardigd, die reeds om 12 ure des Zondagsmiddags van kracht was.

Door de commissie uit het Class. Best. van Dockum, gemachtigd om te Kollum te „doen wat des Kerkeraads" is, is een circulaire uitgevaardigd en bezorgd aan diegenen, die vroeger op de lijst van stemgerechtigde mandulanten stonden, maar van wie men vermoedt, dat zij mede het Synod. juk hebben afgeworpen. Daarin worden zij aange-maand, om, willen ze alsnog op de lijst van stemgerechtigden hun namen vermeld zien, hiervan ten spoedigste doen blijken; wie in gebreke blijft zal te doen, wordt door de Commissie aangemerkt als niet meer te behooren tot de Ned. Herv. Kerk.

De Commissie, „optrappende om te doen wat des Kerkeraads" is, bestaat uit o. e. h. H. Doornbos, J. A. Frins, Doederus de Vries, H. van Eljk van Holsinga, die blijkens 't bovenstaande nu de vervolging tegen de getrouwe bolijders te Kollum hebben aangevangen.

De briefvraagder van Kollum moet op een desbetreffende vraag van den Min. v. Waterstaat ten antwoord hebben gekregen, dat alle stukken, aan den Kerkeraad der Herv. Oom. gericht, voortaan moeten worden gezonden aan de Scriba van het Cl. Best. Voorts wordt gemeld, dat de Kerkvoogden te Kollum het Kerkgebouw aldaar hebben gesloten en verzegeld, zoodat de bediening des Woords binnen zijn muren door Ds. Kasteel, naar het schijnt, voortaan niet meer zal plaats hebben.

Beroepen.

Ned. Herv. Kerk. Te Elburg (2de maal), G. v. Oort, te Bunschoten. — Te Westmaas (cl. Dordrecht), C. P. N. Pikaar, te Overschie.

Heden werd aan de Rijks Universiteit te Leiden bevorderd tot doctor in de rechtswetenschap, de heer H. C. van Meerten, ge-boren te Paramaribo, met academisch prof-schrift, getiteld: Overzicht van de hervorming van het Freangere-stelsel."

De heer F. Kalsbeek, hoofdonderwijzer te Woerden, heeft bedankt voor de benoeming als zoodanig te Broek op Langondijk."

Tot onderwijzer aan de school met 131 Bijbel te Bunschoten is benoemd de heer Quist, thans in gelijke betrekking te Maas-luis.

Ds. C. J. Leenmans hoopt D. V. den 6den Februari des namiddags te 2 ure zijn intréde te houden, te Staphorst, na des morgens bevestigd te zijn door zijn vader H. A. Leenmans, predikant te Sloten (N.-H.).

Naar men verneemt, heeft de kerkeraad der Hervormde gemeente te Apeldoorn en het Loo, op voorstel van Ds. Hatting besloten, om op den jaardag van Z. M. onzen befinde den vorst den koninklijken collator der plaats, eene „ure des gebeds en der dankzegging" te houden.

LEGER EN VLOOT.

Op voorstel van den inspecteur van den geneeskundigen dienst der landmacht, wordt in enkele militaire hospitalen een proef genomen, om verbetering te brengen in de voeding van zieke militairen.

De steeds gevolgde wijze van bereiding en vooral van de toediening van gekookt vleesch aan de zieken (in stukjes en met een houten of ijzeren penntoet aan elkaar verbonden) zal plaats maken voor gebraden vleesch, in schijfjes toe te dienen, zooals dit in gewone huizegezinnen plaats heeft.

Blijkens een bij het Departement van Marine ontvangen bericht is Zr. Ms. schroefstoomschip der 1ste klasse *Koningin Emma der Nederlanden*, onder bevel van den kapitein ter zee J. H. Commijs, op den 4den dezer te Curaçao aangekomen. Aan boord was alles wel.

Naar men verneemt, zal Zr. Ms. schroefstoomschip *Albatros*, thans te Curaçao, in de

Familie-berichten.

Franker f 3. - a 3.10, do. Engelsche f 2.50

NIEUWE WATERWEG, 19 Jan. Iberia, (s)

de bijetten niet verder te verspreiden.

Gold op. flor. 2 pet.

de biljetten niet verder te verspreiden.

NIEUWE WATERWEG, 19 Jan. Iberia, (s)

het terrein waar de socialisten recht hebben; hij verzocht echter om buiten het park de biljetten niet verder te verspreiden.

Handels- en Marktberichten.

Franecker f 8.- a 3.10, do. Engelsche f 2.50

Door plaatsgebrek zijn wij genoodzaakt eenige
advertenties tot een volgend nummer te laten liggen.

ADVERTENTIËN.

Door 's Heeren goedheid werd ons zeer
voorspoedig een zeer welvarend **DOCH-
TERJE** geboren. Na. 127.3. Pa. 103: 1, 2, 5.
G. VAN RENNES.
N. VAN RENNES—VAN SCHIE.
Overschie, 19 Jan. 1887. (787)

Heden overleed plotseling onze
jongste lieveling **ANNA MARIA**, in
den jeugdigen leeftijd van elf maanden.
In den God des Verbonds is onze
vertroosting.
C. KUIJPER, v. d. M.
J. KUIJPER—EIJKMAN.
Nieuw Vennep, 19 Jan. 1887.

Heden ontsiep zacht en kalm in
zijn Heer en Heiland, de Heer G. J.
CLAEIJIS, in den ouderdom van 28
jaar, diep betreurd door haar, met
wie hij hoopte eenmaal verbonden te
worden, door zijnen eenigen Broeder
en Behuwardzuster en door zijne Pleeg-
ouders en aanstaande Schoonouders.
SARA G. SIJPESTEIJN.
J. A. CLAËIJIS.
K. A. CLAËIJIS—GERRETSEN
G. VELDHOEN.
A. M. VELDHOEN—SIJRIËR.
J. G. SIJPESTEIJN.
N. SIJPESTEIJN—DE KOK.
Breda, 18 Jan. 1887. (773)

Voor de vele bewijzen van deelneming,
ondervonden bij het overlijden van
mijne geliefde Zuster **PETRONELLA VAN
DER MADE**, betuig ik mijn hartelijken dank.
Wed. H. C. VERHAVER—
VAN DER MADE.
Klundert, 20 Jan. 1887. (789)

Zeer gevoelig voor de talrijke en har-
telijke blikken van deelneming bij het
overlijden van mijn onvergetelijken Echt-
genoot, en niet bij machte, die elk afzon-
derlijk te beantwoorden, betuig ik daarvoor
door deze, mede namens mijne kinderen,
broeders en zusters, mijn oprechten dank.
Wed. N. M. FERLING—VERSTEEG.
Amsterdam, 19 Jan. 1887. (786)

VEREENIGING tot Chr. verzorging van Krankzinnigen, enz. in Nederland. Afdeling AMSTERDAM.

Openbare Samenkomst, Vrijdagavond
21 Januari 1887, te 8 uren, in het lokaal
Odion, waarin de Heer W. VAN OOSTER-
WIJK BRUYN, Lid van het Hoofdbestuur,
het onderwerp hoopt te behandelen:
*De Christelijke Verzorging van Krankzin-
nigen en hare toepassing op »Veldwijf»*,
Ermelo.

Tot bijwoning waarvan alle belangstel-
lenden worden uitgenodigd.
Namens de Afdeling voornoemd,
W. H. GISPEN, Secret.
J. MUUSSE, Corresp.

Geldleening Chr. Geref. Kerk TE IERSEKE.

Uitgeloot de Nrs. 7, 21 en 25.
Uitgelote Aandeelen en vervallen Cou-
pons zijn door den Kerkeraad betaalbaar
gesteld bij den Heer G. MOERDIJK, te
Iersake.

Hoofdonderwijzer,

Wegens 't aannemen der benoeming te
H.-I. Ambacht, door den Heer G. BLOK,
wordt gevraagd aan de School voor Chr.
Nationaal Onderwijs te Broek op Langedijk
een Hoofdonderwijzer van besliste begin-
selen. Een of meer aantekeningen zeer
gewenscht. Salaris f 850 benevens de in-
komsten der avondschole. Voorts vrije wo-
ning, vrijdom van alle belasting, uitgezon-
derd den 5den grondslag, van het perso-
neel. Belanghebbenden gelieven zich aan
te melden voor 4 Februari aan den Voor-
zitter van 't Bestuur
Ds. J. WIETEN.

LEERLING-BOEKHANDEL

kan GEPLAATST worden op aannemelijke
voorwaarden bij
J. M. BREDEE, Rotterdam.

Door onvoorziene omstandigheden ge-
vraagd op 1 Februari e.k.,

een zindelijke Dienstbode,

genegen in huis en keuken, met behulp
van een meisje, in een klein gezin alle werk
te verrichten. Herv. pastorie Broek op
Langedijk bij Alkmaar. (790)

Tegen een kleine vergoeding, zoekt een
beschaafd, ouderloos Meisje
plaatsing tot adstantie in de Huishou-
ding, zij is ook bekend met koken. Brieven
fr. lett. H. R. Bureel van dit blad.

ALS TWEEDE MODISTE

wordt plaats gezocht voor een jonge Dame,
in een nette zaak.
Aanbiedingen s. v. p. onder lett. H. S.,
aan het Bureau dezer Courant. (792)

Een flinke Burgerdochter biedt zich aan als
MEID-HUISHOUDSTER,
van goede getuigen voorzien, liefst bij een
eenig Heer of in een klein Christelijk gezin,
tegen Mei of eender. Brieven franco, lett.
H. P., Bureau de Standaard. (782)

Mevrouw J. VETH VON LINDERN
vraagt tegen Februari eere bekwame

TWEEDE MEID,
Nederlandsch Gereformeerd, van goede ge-
tuigen voorzien, des zomers te Baarn. Loon
f 90 met verhooging. Zich aan te melden
in persoon des morgens voor 1 uur: Prins-
Hendrikade No. 123. (781)

ORGEL!

Een goed onderhouden Fransch Har-
monium, 5 octaaf, TE KOOP voor den
spotprijs van f 35. Te bezichtigen: Elands-
gracht 2, Amsterdam. (777)

VEREENIGING

tot Christ. verzorging van Krankz., enz.

Sedert de laatste opgave in dank ont-
vangen: *aan collecten*: van de Chr. Geref.
Gem. te Marum f 12, van Ds. J. C. Rees te
Vlissingen, collecte bidstond Sept. 1886
f 7.80, van de Ned. Herv. Gem. te Hat-
tem f 20, van de Christ. Geref. Gem. te
Hazerswoude f 25.80, van Dr. Mr. Van
den Bergh te Voorthuizen, collecte in
't gymnasium te Zetten, bij gelegenheid
eener prediking aldaar f 9.27, van de
Chr. Geref. Gem. te Houwerzijl en Zout-
kamp f 12.

Aan giften: door W. J. Oudegaest te
Utrecht, van B. f 1, door M. J. Chevallier te
Ermelo van Ds. J. Wisse te Garjip uit de ca-
techisatiebus f 10, door Ds. J. C. Rees te
Vlissingen van J. C. d. K. f 10, N. N.
f 4, P. G. d. W. f 250, W. f 1, D. V.
f 25, te zamen f 17.75, door J. G. W.
Zahn te Utrecht van G. H. te U. f 1,
door J. Rietema te Houwerzijl van de
wed. S. S. te U. f 5, door J. M. J. . . .
te Brielle van N. N. f 2.50.

Aan contributie: door Dr. S. R. Harma-
nides te Geldermalsen f 12; door Ds. J.
G. Verhoeff te Bodegrave f 16.50; door
J. de Vries te Ermelo f 59.44; door H.
Kroez te Wezep f 64.50; door J. J.
Schussler te Nijkerk f 42; door Ds. Lang-
hout te Anjum f 6; van A. v. A. v. W.
te U. f 10; door Ds. van Kasteel te Kollum
f 7.50; van Ds. B. J. B. te M. f 2.50;
door Ds. M. Boon te Zaanslag f 17.35;
door Mr. W. H. J. Baron van Heemstra
te Driebergen f 59.25; door J. Rietema
te Houwerzijl f 22; door S. van Velzen
te Alfen f 25.50; door Ds. D. Rijnders
te Middelburg f 60.25; door Jhr. J. L.
de Jonge te Zierikzee f 60; door Ds. D.
G. Eescher te Haarlem f 130; van Mr.
J. C. S. te H. f 4.

A. Th. M. VAN ASCH VAN WIJCK,
2e Penningmeester,
Utrecht (Nobelstraat), 18 Jan. 1887.

Onder de in het verslag op bladz. 34
verantwoorde collecten, komt voor: »Hol-
lum», welke moet zijn: »Hattem».

J. H. POOLMEYER
135, N.Z. Voorburgwal
A/D NIEUWKERK.
OP NIEUW ONTVANGEN:
UITSLUITEND
SOLIDE
ELEGANTE **HOEDEN**.
Uitgebreide Sortering
VILTEN FANTASIE HOEDEN van f 3 tot 8.
Pelsmutsen voor Heeren . . . f 2.50 en hooger.
voor Jongh. en Dames. » 2. — »

KUNSTTANDEN. Een tand f 4 à f 5, meerdere f 3. Gebitten f 50
à f 60 plaatst A. VAN LEEUWEN, Mechanicus-Dentiste,
geheel zonder pijn. Reparatiën in 5 uur klaar. Reguliersgracht hoek Kerk-
straat 68, Amsterdam. Des Zondags alleen bij voorafgaande kennisgeving.

THEE
V A N
Kalverstraat 158,
E. BRANDSMA, AMSTERDAM.
IN HET BIJZONDER WORDT DE AANDACHT GEVESTIGD OP:
Souchon Thee à f 1.30 per 5 Ons.

PAPIER FAYARD & BLAYN ZESTIG JAAR SUCCES
bevestigen zijnen voor-
rang tot het genezen van:
Rheumatiek,
Kwetsuren, Brandwonden, Verkoudheden, Likdoorns, enz.
4 fr. bij alle Apothekers. — IN HET GROOT: 30, Rue Saint-Merri, PARIS.

G. & J. COOL, Bloemgracht 77.
Uitgebreide Magazijnen van **MARMEREN SCHOORSTEEN-
MANTELS** en **GRAFMONUMENTEN**.

In de bekende Magazijnen bovengenoemd, zijn thans, behalve een zeer groot aantal
Marmeren Schoorsteenmantels, ook opgesteld: **GRAFMONUMENTEN** en **GRAFSTEENEN**
op ware grootte, Marmeren Grafkransen, etc.
Tot een bezoek houden zich beleefdelijk aanbevelen:
G. & J. COOL, Fabrikanten.

Dr. S. E. OUDSCHANS,
Heel- en Verloskundige, speciaal Arts voor Mondgebreken.
Operaties zonder de MINSTE pijn en ZONDER lachgas of chloroforme.
Consulten alle werkdagen tot 4 ure.
Amerikaansche Tandheelkundige Inrichting
WETERINGSCHANS 75, AMSTERDAM.

Dames! Om werk te verschaffen aan vele armen, lever ik No. 1, voor
slechts f 2.10 franco naar elk Kantoor van v. GEND & LOOS:
1 mooie, sterke, ronde Tafelmat, 21½ oude el middell., 6 nette Gangmatten en 2
grote ijzersterke Slijkmatten, en No. 2 voor f 1.40 franco naar elke plaats,
10 zeer nette Gang- en Kamermatten en ook 2 dito Slijkmatten. Zend s. v. pl. binnen
8 dagen postw. of postz. aan R. HOVING, Welgelegen bij Steenwijk.

**Bekroond hoogste onderscheiding Wereldtentoonstelling
ANTWERPEN 1885.**

**DE VAN OUDS GEVESTIGDE FABRIEKEN VAN
A. H. VAN BERGEN,**
Heiligerlee, provincie Groningen.
GOUDEN en ZILVEREN MEDAILLE.

**Metalen Torenklokken en Torenuurwerken,
Nieuwe constructie BRANDSPUITEN,
(EIGENE VINDING).
Hiervan reeds 180 stuks afgeleverd.**

**BRONZEN MEDAILLE voor de drie
Stoommachinale Steen-, Dakpannen-
en
Draineerbuizen-Fabrieken.**
Werkende met zeven Ovens. Groote voorraad.

MARAN-ATHA, ONZE OUDE VRIEND.
de Heere komt.

Versijnt den 1en en 15en van iedere maand
Prijs per Jaarg. f 2.60, fr. p. post.

Redacteur: Ds. J. W. A. NOTTEN.
Medewerkers: Ds. S. A. VAN DEN HOORN,
J. VAN ANDEL, Prof. van VELZEN, Mr. L.
W. C. KEUCHENIUS, DE GAAY FORTMAN,
PLOS VAN ANSTEL enz.

Maran-atha, tevens orgaan der Belg.
Zend-Kerk, verklaart het profetische woord,
geeft praktische Schriftbeschouwing, bevat
treffende verhalen, zoekt te wapenen tegen
het ongeloof, wijst op de tekenen der
tijden, getuigt tegen de toenemende zonden
en wenscht de eenheid onder Gods kinde-
ren te bevorderen.

Men teekent in bij iederen soliden Boekb.
en bij den Uitgever firma H. J. GER-
RETSEN, te 's-Hage.

GENEZING der DOOFHEID
De GEPATENTEEDE KUNSTTRIMMELVLEZEN
van NICHOLSON genezen of verlichten de doofheid, waardoor zij
ook kunnen hooren — de opmerkingwaardigste genezingen
zijn plaats gehad. — Men sende 13 fr. conts en franco een
geheel werk van 50 bladen in de hollandsche, franche of deutsche
taal te ontvangen; dat werk bevat belangrijke beschrijvingen
der proeven, aangewend om de doofheid te genezen, betrou-
wenzigheden van Doctoren, Advokaten, Boekwinklers en andere
aanzienlijke personen, die door de TRIMMELVLEZEN zijn
gehoord en te hooren kwamen. — Men schrijft onder opgave van
den content aan J. E. NICHOLSON, 4, r. Breuck, te PARIS.

Ten Kate, Beets, De Génestet, Van Zeggelen,
De Bull, Hasebroek, Hofdijk, Bennink Jans-
sonius, Heije enz. enz.

Alles wordt uitverkocht voor 25 Stuivers.

No. 1. J. J. L. TEN KATE. De Schepping, een Gedicht, 3e uitgaaf, fraai
van druk.

No. 2. Ernst en Luim. Bloemen, gegaard uit den Lusthof der Nederl. Poëzy,
zijnde de heerlijkste Gedichten van TEN KATE, BEETS, VAN ZEGGELEN, DE
BULL, HASEBROEK, HOFDIJK, BENNINGK JANSSENS, HEIJE enz. enz.
't is een allerkleurigste Bloemlezing van 212 pagina's fraaie druk.

No. 3. H. J. HEIJNES. De Evangelist van Driestein, een boeiend verhaal
voor Vrienden der Kerk en der Evangelisatie, meer dan 800 pagina's dik.

No. 4. NICOLAAS BEETS' Scheurkalender voor 1887, op keurig mooi Blok
en Schild.

Ziedaar een Pakket, als nooit is aangeboden, elke regel uit het zoo be-
roemde Meesterwerk van J. J. L. TEN KATE is
alleen het geld reeds waard, want heerlijker Gedicht dan De Schepping bestaat er
stellig niet.

MEN LEZE GOED!!! Zoolang de voorraad strekt verkoop ik voor den gerin-
gen prijs van slechts f 1.25: Ten 1e. Het Meesterwerk van J. J. L. TEN KATE.
De Schepping. Ten 2e. Het Juweel Ernst en Luim. Ten 3e. De Evangelist, en
ten 4e. Den keurig mooien Beets' Kalender voor 1887.

Talm vooral niet met dat alles spoedig voor slechts f 1.25 te koop en of te
bestellen, eer dat de voorraad is uitverkocht.

Verkrijgbaar bij D. BOLLE, Bazaar van Goedkoopste Boeken, Hang bij de Visch-
markt, te Rotterdam. Voor buiten de stad franco op ontvangst van Postwissel,
waarbij te schrijven: »Pakket Ten Kate».

Bij **NOORDEHOFF & SMIT** te Groningen, verschijnt:

DE HUIDOKTER voor STAD EN LAND

door Prof. Dr. C. BOCK, Hoogleeraar te Leipsig.

Voor Nederland bewerkt door Dr. C. P. TER KUILE, te Enschedé.

TWEEDE DRUK.
Prijs f 1.25. Franco per post tegen inzending van een Postwissel à f 1.35.

Talioze malen wordt ons door onze lezers gevraagd om inlichtingen betreffende
sommige ziekteomstandigheden, om raadgevingen hoe ze te verhoeden, te verbeteren of te
genezen. In enkele woorden is daarop geen antwoord te geven; welnu, wie het ernst
is iets degelijks te vernemen omtrent den bouw, de voeding en de werkwijze van zijn
lichaam in gezondheid en ziekte, hij koope dit boekje voor enkele stuivers en bestudeere het
geregeld en zonder overhaasting.

Maandbl. tegen de Kwakzalverij, 4e Jrg. No. 1.
Behalve dat de meeste ziekten en kwalen, waardoor de mensch kan geplagd worden,
hier beknopt en duidelijk worden beschreven, vindt men ook zooveel van de behande-
ling ter genezing opgegeven, als voor den patiënt en zijne huisgenooten noodig is te
weten, om de genezing te bevorderen. Bij plotseling voorkomende ongesteldheden of bij
ongelukken wordt aangegeven, wat men kan en moet doen, vóór de arts aanwezig
is. — 't Is een nuttig boekje, dat wij in vele handen wenschen.

(Het Schoolblad, 18e Jaargang, No. 29)
GEDRUKTEN KONINK. NEDERL. STOOMDRUKKERIJ, WARMOESSTRAAT 106, AMSTERDAM.

Vermindering van een asthma van 10
jaar door de Capsules-Guyot.
»Reeds 10 jaar lijd ik aan een asthma,
vergezeld van een hevige hoest die mij
niet gedooft te slapen. Ik hoest en spuw
elken morgen gedurende 2 uren. Uwe witte
Capsules Guyot doen mij veel goed, niet-
tegenstaande mijne 74 jaren. Auguste te G.
(België). De handteekening E. Guyot staat
op elke witte Capsule.

Ster-Horloges.
Zie elk Nummer van
de Standaard van Donderdag.

'k Heb 1000 dikke!

zware, ruige □ Rijtuig- en Gangmatten,
groot 90 bij 75 cm., die ik franco door
geheel ons Rijk lever, tegen spoedige toe-
zending (want de voorraad is gering) van
postw. of bl. postz., voor 1 mat 70 Ct.,
voor 2 f 1.20 en voor 3 f 1.75,
R. HOVING, te Welgelegen bij Steenwijk.

OUDE BOEKEN.

Vraag per briefkaart om het nummer
van a. s. Zaterdag, van het

HAARLEMSCH WEEKBLAD,
dat gratis wordt toegezonden. Daar komt
in voor een lijst van een 60 nummers,
oude en in prijs verminderde Boeken, over
Theologie en Kerkgeschiedenis.

Dit blad, gewijd aan de belangen van
Gemeente, Zending, School en Huisgezin,
is, wat inhoud betreft, het goedkoopste
Christelijk Nieuwsblad van Nederland. Het
kost slechts 35 Cts. per kwartaal.

Alom Agenten gevraagd.

Proefnummers gratis.

Bureel: Ged. Oude Gracht 15, Haarlem.

Heden verscheen bij A. JONGBLOED,
te Leeuwarden:

EENE VRAAG:

Wie moet in Christus Kerk gehoorzaamt?
De Synode of Christus?

Beantwoord door

J. J. A. PLOS VAN ANSTEL.

Alom voorhanden. Prijs 10 Cent.

Ter verspreiding is hiervan gereed een

goedkoopse uitgaaf voor f 6.— per 100.

Bij denzelfde zal worden uitgegeven:

DE BROEDERKRING.

Broederl. Samensprekingen over

de Reformatie der Kerken.

Versijnt wekelijks, per nummer 5 Cent.

Ter verspreiding f 3.50 per 100.

Het eerste nummer is dezer dagen bij de
meeste Boekhandelaren voorradig.